

„Natuurlijk weten mensen bij de overheid wie betrokken zijn bij het roven van de oorlogsschepen”, zegt een oud-marineofficier in Indonesië. De man wil niet met naam geciteerd worden omdat hij er last mee krijgt in de 'corrupte maatschappij waar hij leeft'. Onderzoek van nieuwswebsite Tirto.id leert dat 45 oorlogsschepen gestolen zijn door Chinezen. Indonesië en Nederland verklaarden een week geleden echter niet te weten wie er achter zit.

45 schepen geroofd in vijf jaar tijd

Arie Booy
a.booy@hollandmedia.combinatie.nl

Den Helder ✳ De Chinese reders die een vloot baggerschepen naar de Javazee gestuurd hebben, zijn gevestigd in Fujian, een provincie die ter hoogte van Taiwan op het vasteland van China gelegen is. Dat feit hebben de Indonesische onderzoeksjournalisten van Tirto.id boven water gehaald.

De reders doen er echter alles aan om hun betrokkenheid bij de grootschalige roof van vooroorlogs metaal te verhullen of ontkennen. Ze werken samen, vormen een bende, schrijven de redacteuren van de nieuwswebsite. In Indonesische wateren zijn acht baggerschepen met kranen waargenomen.

Vaarwegen

Door de reders wordt gebruik gemaakt van wetgeving om de vaarwegen van en naar havens vrij te maken. Eenmaal op zee wordt echter op andere plekken gewerkt. Op locaties waar ooit grote schepen zonken zoals Hr.Ms. De Ruyter, Java en Kortenaer. Van het laatste wrak is zo'n twintig procent achtergebleven. De eerste twee wrakken zijn compleet van de aardbo-

dem verdwenen. Inclusief de resten van de bemanningsleden die om het leven kwamen tijdens de zeeslag eind februari 1942.

Maandag berichtte deze krant dat menselijke resten van Nederlandse marinemannen bij de havenstad Brondong in een massagraf terecht zijn gekomen. Brondong op Oost-Java is volgens de onderzoekers de plek waar de grote brokken staal in kleinere delen gezaagd zijn. De plaatselijke aannemer Haji Ghoni vertelt dat er schedels, voeten en ribben gevonden zijn in een ondiepe graf.

„Een massagraf is opnieuw een schok voor de nabestaanden”, stelt schout bij nacht b.d. Jacques Brandt, die als voorzitter van het Karel Doormanfonds om heropening van het onderzoek door de Nederlandse regering heeft gevraagd. Brandt is sinds het bekend worden van het verdwijnen van de oorlogsschepen met de kwestie bezig. Een mede door zijn stichting gefinancierde expeditie met Theo Doorman ontdekte dat de wrakken gestolen waren. Hij is de zoon van commandant Karel Doorman, de schout-bij-nacht die het geallieerde eskader destijds aanvoerde.

Na de afsluiting van de diefstal van schepen, komt daar het sollen met de stoffelijke overschotten nog

Matrozen doen lichamelijke oefeningen op het dek van Hr.Ms. De Ruyter vlak voor het uitbreken van de oorlog.

ARCHIEFFOTO'S

eens boven op. Doorman jr. pleit er voor de resten te laten herbegraven op de begraafplaats in Soerabaja waar het monument voor zijn vader en de mannen uit diens vloot staat.

Het lijkt geen twijfel dat de jongste onthullingen de regering van zowel Nederland als Indonesië in verlegenheid brengt. Een week geleden namelijk brachten beide overheden een gezamenlijk rapport uit. Geconcludeerd werd dat de scheepswrakken zonder vergun-

ning van de Indonesische autoriteiten op industriële wijze zijn geborgen. De woorden 'zonder vergunning' moeten de autoriteiten vrijpleiten, maar kenners van het land en van de zee stellen dat het ruimen van de schepen door de vertegenwoordigers van die autoriteiten gezien moet zijn. „Er zijn in vijf jaar tijd zeker 45 wrakken geruimd”, meldt een redacteur van Tirto.id. In de zee rond de Gordel van Smaragd zijn in de Tweede Wereldoorlog zeker honderd oorlogsschepen vergaan.

Dat China een onverzadigbare honger naar staal heeft is geen geheim. Het land timmert hard aan de weg van de vooruitgang. Grote rivieren krijgen dammen om elektriciteit op te wekken, er worden lange bruggen over heen gelegd en nieuwe wegen voeren mensen aan die het platteland verlaten om in groeiende steden te gaan wonen. Het enorme land heeft de afgelopen jaren een miljard ton staal per jaar geproduceerd. De grondstof, zoals schroot, komt uit landen in de omgeving. Bijvoor-

beeld Indonesië, dat in 2016 drie maal zoveel grondstof leverde als het jaar er voor. Daar heeft zeker veel schroot van oorlogsschepen tussen gezeten. Het vooroorlogse staal van kanonnen en andere scheepsonderdelen heeft nog een voordeel voor de Chinezen. Dat metaal is namelijk niet besmet met radioactiviteit door de naorlogse ontploffingen van kernwapens. Het wordt 'low-background steel' genoemd hetgeen slaat op staal waar in weinig radioactief geladen deeltjes gekomen zijn bij de pro-

ductie. Dit staal wordt gebruikt in de ruimtevaart, maar ook voor apparatuur die zeer weinig radioactiviteit mag bevatten. De Chinese overheid heeft een ambitieus ruimtevaartprogramma opgezet waardoor er in het land veel meer behoefte is aan dit soort staal dan voorheen. Voor rederijen en metaalhandelaren die het niet zo nauw nemen met de voorschriften is de nabijheid van de oorlogswrakken rond Indonesië een verleiding die niet te weerstaan is. Er gaat veel geld om in deze business en ook

Indonesiërs pikken daar graag een graantje van mee. Officieel is echter niet aangetoond dat er Indonesiërs betrokken zijn geweest. In een brief aan de Tweede Kamer schrijven twee ministers: „Het is helaas niet mogelijk vast te stellen wie de schepen heeft geborgen. Indonesische autoriteiten verklaarden dat zij geen verdachte situaties in de dichtstbijzijnde havens hebben waargenomen in de periode waarin de illegale berging van deze wrakken vermoedelijk is uitgevoerd. In de bredere regio is

Stoffelijke resten uit Javazee in een massagraf gedaan

vaker sprake van (grootschalige) illegale berging. Volgens de Indonesische autoriteiten is er, voor zover na te gaan, lokaal geen schroot van de wrakken aangeboden. Wij betreuren het dat we, ook na het gezamenlijke onderzoek, geen duidelijke antwoorden kunnen geven op de vraag hoe deze scheepswrakken zijn verdwenen.' Was getekend: Ank Bijleveld van defensie en Ingrid van Engelsehoven van onderwijs. Deze week werd echter door de regering snel nader onderzoek toegezegd.

Taal

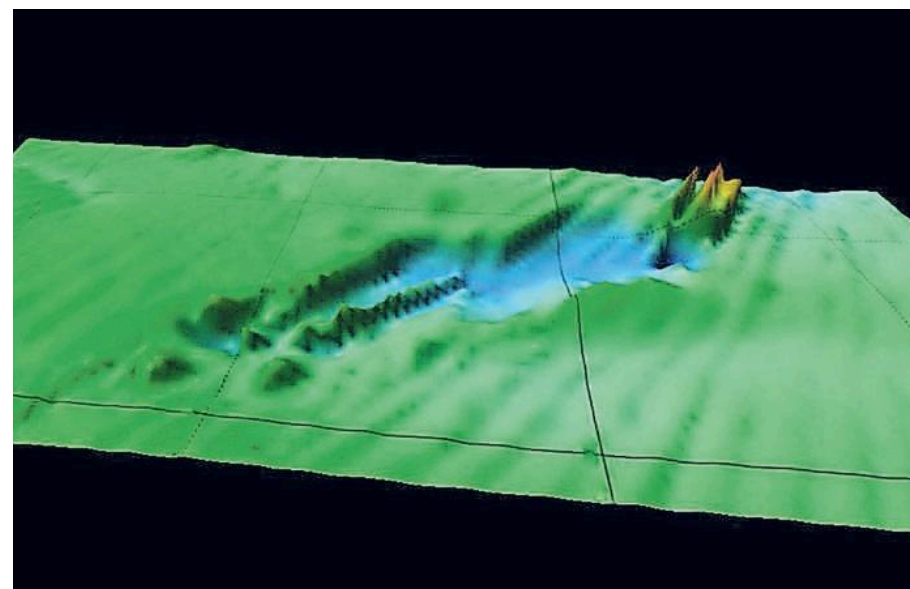
De krijgshaftige taal van sommige bewindslieden na de ontdekking van de roof in 2016 heeft wel plaatsgemaakt voor meer voorzichtige bewoordingen. Minister Zijlstra van buitenlandse zaken vraagt nu wederom om opheldering. Een heropening van het onderzoek lijkt noodzakelijk gezien de serieuzeheid van de recente onthullingen.

Namen van gesneuvelden in het Marinemuseum in Den Helder.

Dit soort baggerschepen haalt de wrakken in delen boven water.

Sonarbeeld van de plek waar het wrak van de De Ruyter lag.

Zo voeren handelaren in kleine stukken gesneden stukken metaal af.